

## Popravek.

V mojih napevih v 11. in 12. listu se je vrnilo nekaj tiskarnih napak. Prosim torej, da se v napevu: „Marija tolažnica“, popravijo naslednje napake: V 12. taktu, v drugem glasu naj se postavi v tretjem soglasu **d** namesto

**h**; v 14. in 18. taktu naj stoji zmanjšani septimovi soglas  $\begin{pmatrix} d \\ h \\ g \\ e \end{pmatrix}$ , tedaj naj se

postavi križec ( $\#$ ) pred glasko **g** v prvem basu; **gis** v tem soglasu se reši na **a**, zatoorej mora imeti prvi bas v naslednjem rešenem soglasu **a**,

ne pa **fis** za petje, tedaj  $\begin{pmatrix} cis \\ a \\ a \\ fis \end{pmatrix}$ . V 5., 31., 32. in 33. taktu naj stojé osminke

s piko. — V pesmi „sv. Alojzija“ se nahaja v 4. in 8. taktu v spodnji versti napčno **cis**, biti mora le  $\begin{pmatrix} e \end{pmatrix}$ . V 8. taktu naj se zbríše križec v z doljni versti, kateri stoji pred tenorovim **e**, tako je napčen tudi križec v 12. taktu precej s početka nad tenorovim **a**. Verh tega mora biti v 9. taktu, v tretjem soglasu v tenoru četertinka **e**, v basu pa osminki **e** in **d**; v 10. taktu, v tretjem soglasu naj se v basu namesto **cis** postavi **e**, kterega ima tudi tenor, tako tudi v zadnjem soglasu v 12. taktu. V 7. taktu, kjer so v basu in drugem glasu napčno ritmično glasovi razdeljeni, naj se vravnajo po prvem glasu.

**Franč Gerbic.**  
skladatelj.

## Novice.

**Iz štaj. Planine.** Iz vseh slovenskih krajev beremo novice, in včasí res človeku serce veselja igra videti, kako lepo se razvija šolstvo in kako verlo napredujejo šole na mili naši slovenski zemlji. Ná, „Tovars“, tudi iz naših krajev malo verstíc, da svet zvé, kako se nam tú godí. — Pri nas v planinskem tergu je bila šola zidana, kakor se pripoveduje, leta 1822., in je res verlo poslopje. Podučevala se je mladina od nekđaj v dveh izbah dopoldne in popoldne. Pred nekimi tremi leti pa se je vstanovila privatna šola pri fari, pol ure od terga, — v tergu ni fare, kjer se podučujejo otroci le poldneva t. j. en oddelek dopoldne, drugi pa popoldne. Priprosti ljudje ne spoznajo, da se otrok celi dan več naučí, kakor le poldneva, torej pošiljajo svoje otroke večí del k fari — pa kako! Sedaj imamo povsod prazne klopi. Novi župani zlagajo postave po svojem, ter menijo, da jim je na voljo dano, ali pošiljajo otroke v šolo, ali ne. — Radi bi omenjeno šolo pri fari za terdno vstanovili, pa ni pripravnega poslopja. Občine so sicer prepustile kaplanijo za šolo, pa le s tem pogojem, da bi bilo pozno opravilo vsako nedeljo in praznik pri podružnici v tergu. Radovedni smo, kaj bo višja gosposka o tem sklenila. Želeti je, da bi se te homatije kmali rešile, in da bi ne bila taka, tako rekoč pošiljena šola, na škodo celi fari. Zanikerneži se izgovarjajo: „Zakaj pa učitelj pri fari nič ne reče, če imam otroka doma“. Žalostno dovolj! —

Ravno tako se nam godi zastran nedeljske šole. Mnogi tudi ojstri ukazi zahtevajo od učitelja, da naj podučuje odrasčeno mladost ob nedeljih in praznikih, pa zapoveduje tudi staršem, da naj nikar ne brani otrokom, si nabirati zakladov za časno in večno življenje. Tukajšnja fara je po hribih tako raztresena, da imajo nekteri zelo daleč v cerkev, in le to bi otroke zadrževalo, ko bi ob nedeljih in praznikih imeli ponavljajno šolo. Sklenili smo torej, o torkih in petkih vsakokrat po dve uri dečke in dekleta posebej podučevati. Pa kaj pomaga, če pa učencev ni! Po dva ali trije prilezejo; vsi drugi pa ostanejo doma na polji ali na paši pri živini, ne pridejo nikamor, razun ob praznikih v cerkev, pa še tu malokdaj. Kaj bo iz take mladine? Vse bo pozabila, kar se je učila v vsakdanji šoli; zraven pa nikdar kaj tepega ali koristnega ne sliši. Ni se tedaj čuditi razuzdanosti odraslenih fantov in deklic. Kdo je tega kriv, to sam Bog vé. Bog daj boljše!

*Lopan.*

**Iz Dramne.** M. J. P. Prav željno pričakujem vselej 1. in 15. dneva mesca, ker že večidel drugi dan dobim našega „Tovarša“. Resnično povem, da ga iz serca rad prebiram, ker vedno bolj spoznavam njegov namen in njegovo vrednost. Tudi to se mi dobro zdi, da dopise nerazločno sprejema, in torej vsakemu daja priložnost, da lahko razodeva svoje misli in želje. Velikokrat smo že brali, kako zaničerno hodijo otroci v šolo; žalibog, tudi pri nas je tako. Pa morebiti bo kdo rekel, da je tega učitelj sam kriv, ker si ne zna tako vravnati, da bi ga otroci radi imeli, — ta pa se gotovo moti. Naši otroci imajo svoje učitelje radi, ja nekteri jih tudi spodobno častijo, toda le nekteri. Kdo pa je potem kriv, da otroci ne hodijo radi v šolo? Nihče drugi, kakor starši. — To hočem kratko razjasniti. Večidel naših farmanov niso učiteljevi prijatli, ker še ne spoznajo, koliko je šola vredna. Velikokrat se sliši: „E, kaj je šola, kaj je lerar; če mu mi nič ne damo, pa nič ne bo jedel“. Ako pa učitelj otroka malo posvari, že godernjajo, rekoč: „Jaz ne pošiljam otroka za tega del v šolo, da bi ga kdo kregal ali pretepal“. Če pa otrok domu pride in hoče izdelevati kako šolsko nalogo, mu starši serdito rekó: „Tukaj se ne boš učil, pokaj pa v šolo hodiš?“ Ako pa učitelj ravna po dolžnosti in postavi, se staršem zameri, in zopet se sliši: „Le naj mi v jesen pride po bernje, zapodil ga bom“. Ako gospodi duhovniki naznanijo in priporočajo, kako potrebna je šola, in da naj starši pridno otroke v šolo pošiljajo, se zopet sliši, da je vsega tega le učitelj kriv. Bog daj, da bi nekteri starši kaj bolj premislili in vendar enkrat spoznali, da „šola le tam kaj zdá in veljá, če podporo od doma imá“.

**Iz Metlike.** V poslednjem listu „Učit. Tovarša“ popisuje G. Knific, černomaljske glavne šole učenik, šolske zadeve v beli Krajni. Pri tej priliki pa, ko je napravil strašanski panegirikus na glavno šolo černomaljsko kot središče in Atene bele Krajne, opomni o semški in zabavlja je tudi o metliški šoli s temi besedami: „V Semiču in v Metliki imajo podučitelje, vendar pa v Metliki šola ni šoli podobna“. G. Knific, komu pa je naša šola podobna? Vi, ki naše šole gotovo niste nikdar vidili, ker se nobeden kaj takega ne spominja, bote blagovolili nam tleti zabavljivi lakonizem razjasniti; ako Vi mislite naše učnike, Vam

hočemo potem odgovoriti, ako pa mislite šolsko poslopje, se vendar mi o tem tolažiti zamoremo, da vsaj pri nas nekteri tako imenovani „skrivni kraji“ niso nevarni. Kaj hočemo s tem reči, bo menda g. dopisnik dobro razumel.

*J. Safer.*

**Iz Radoljce.** 8. junija smo imeli učitelji tukajšnje dekanije zbor. Vseh vkup nas je bilo pri tem zboru 17, in sicer: preč. gospod dekan, pervosednik, gosp. radoljski zakristan in 15 učiteljev. Šest učiteljev, namreč: iz boh. Bistrice, Ljubnega, Rateč, Doljega, Kranjske gore in Bele peči pa ni bilo pričujočih. — Vprašanja smo poprej tudi pismeno in še precej obširno izdelovali. Posebno se je o prvi in drugi reči vnel prav živ govor; ravno smo eni izgovorili svojo misel, so se že drugi oglasili in rekli, da take reči učitelju na deželi nič mar niso, da jih nikoli ne potrebuje i. t. d. In to je šlo tako dolgo, da se o prvih dveh vprašanjih ni nič sklenilo, ker skončal se je pogovor namesto o „Sprachbuch-u“ pa le o „Praktični gramatiki“. — O tretji reči so nekteri ravno narobe terdili, ker so hotli na tanko dokazovati, da drevesca iz semena rediti — se pravi — pri otrocih veselje do sadjoreje zatirati. — Na zadnje se je vendar za dobro spoznalo, kar je že letošnji „Tovars“ o tem govoril. — Govorilo se je tudi, da naj učitelj pri vsaki priliki otroke vnema za sadjorejo, ker tudi odrasčeni se kaj učé od otrok i. t. d. Učitelj naj skerbi, da si bodo mali sadjorejci napravili svoje drevesnice, ter naj jim iz svoje lastne drevesnice nekoliko drevesic podari, da si jih potem domá sami na kak prostorček posade in oskerbujejo; zakaj človeku le to pravo veselje dela, kar je njegova lastnina. — Ko imajo otroci že nekoliko lastnih drevesic, naj jih učitelj skerbno podučuje, kako naj jih lepo varujejo i. t. d. Dobro je tudi, ako ima učitelj potrebno cepivno pripravo, da more malim in odrasčnim sadjorejcem včasí kaj pomagati i. t. d. — Kar pa zadeva 4. vprašanje, smo se večí del vsi opirali na razpis prečast. knezoškofijskega ljublj. konzistorja od dne 21. dec. 1863. štev. 1770/360. O peti reči smo bili zelo različnih misel; vendar se je na zadnje spoznalo, da — ako učitelj v take zadrege pride — naj napravi zapisnik, v kterega naj se postavi kraj, hišna številka, ime dolžnikovo in dolg, ki se tirja i. t. d.; zraven naj se napravi tudi priloga, v kateri se gosposka potrebne podpore in pomoči prav vljudno in ponižno poprosi. — Dostávím naj še, da smo o pol devetih sveto mašo imeli, pri kateri so radoljski pevci in pevke kaj dobro peli. Po dokončanem zboru je nam ondašnji učitelj g. T. tudi svoje svilode skazoval, ki so se ravno hranili (pasli); ima jih že precej veliko. — Kakor zemljo, tako tudi tu marsikakega učitelja na šolskem polju suša stiska. Lepi pomladanski dnevi so marsikakega učenca zvodili na planine ali na Koroško. Z Bogom! —t.

**Iz Predoselj nad Kranjem.** Ljubi „Tovars!“ naznanim ti, kako smo letos pri nas šolskega patrona sv. Alojzija praznovali! Ker ga zavoljo drugega duhovnega opravila nismo mogli praznovati prvi dan, smo pa to lepo slovesnost odložili na drugi dan. Pridne učenke so podobo svetega Alojzija ovile z lepim vencem. Zjutraj v četrtek pred deveto uro so se začeli učenci in učenke, lepo praznično oblečeni, zbirati v šolski sobi. Sošlo se jih je 142, pa še niso bili vsi

prišli, ker nekteri služijo in so veseli, da jim gospodarji dovolijo le v šolo. Ob devetih so se zverstili učenci po dva in dva, in šli smo z novo lepo šolsko zastavo v bližnjo bersko kapelo sv. Mihaela. Med potjo so otroci peli „O kam Gospod“, in ko dospemo v lepo grajsko kapelo, se precej prične sv. maša, ki so jo brali naš preč. gospod fajmošter in šolski katehet. — Pri sv. maši so učenci in učenke peli pesmi: „Jezus male k sebi kliče“, od sv. Alojzija: „Začudite se nebesa“, potem dve od Matere božje, in od sv. Obhajila; in po sveti maši še nektare. Po maši gospod duhovnik govore iz življenja svetega mladenca, in vnemajo mladost, da bi ga posnemali i. t. d. Potem zapojó učenci in učenke še enkrat lepo pesem sv. Alojzija. Res, lepo vbrano petje gine in razveseljuje človeka, in še toliko bolj, če prepevajo mali, nedolžni otročiči. Po sveti maši postavimo otročiče v versto, dečke vkup in deklice vkup, ter jim kažemo skozi povečavno steklo podobe: Rim, sv. Petra cerkev, Jeruzalem, Dunaj in še veliko drugih mest, cerkva, podob i. t. d. Potem gremo po lepem grajskem sprehajališču k malemu jezeru, in pojemo: „Kar svet mi podeli, dopade malo mi“, „Prijatle imeti, veselo peti, naj bolj se m' zdi“, „Po jezeru“ in še mnogo drugih kratkočasnih in cerkvenih pesem. Pod košatimi lipami se zopet vstopimo, in gospod katehet razdelé učencem in učenkam podobice v spomin sv. Alojzija. Veselje in šum nedolžne mladine pri delitvi in prijetno žvergolenje mnogih ptičkov, se je prav dobro strinjalo s to šolsko veselico. Potem pa razpustimo veselo množico. Pa glej, ljubi bravec, čez tri dni je praznovala naša šolska mladost zopet prav vesel in imeniten dan, namreč prvo sv. Obhajilo. \*) — Naš skerbni duhovni gospod oče so večkrat starše opominjevali, da naj otroke pridno pošiljajo v šolo, da se bodo kaj naučili, posebno kersanskega nauka. In res njih beseda ni bila glas vpijočega v pusčavi; hodili so pridno v šolo, ker se posebej nič ni za sveto Obhajilo učilo, kakor le v šoli. Naučilo so se bili potrebnih naukov in spustili so jih v nedeljo k prvemu sv. Obhajilu. V nedeljo zjutraj gredo otroci v šolo in ko začne vkup zvoniti, gredo otroci dva pa dva s šolskim banderom v božjo hišo na odločeni kraj. Lepo obnašanje malih in velikih je človeka v serce ganilo; prava pobožnost in živa vera v živega Boga se jim je vidila že na obrazu. Med sv. mašo stopijo gospod fajmošter na prižnico, in prav ginjaivo govore o vrednem prejemanji prvega sv. Obhajila. Rekli so, da kakor kdo prvič pristopi k Gospodovi mizi, tako večidel tudi pozneje v življenji prejema sv. Obhajilo. Govorili so še z mnogimi zgledi dokazuje o neskončni ljubezni in ponižnosti Zveličarjevi, ki se našim dušam sam sebe daje v živež, o obilnih nebeških darih, s katerimi napolnuje serca ljubih otročičev, ki jih danes pervikrat k sebi vabi, — o sveti dolžnosti staršev, kako naj nedolžne in tako bogato obdarovane otročiče odslej še posebno varujejo, da jih hudobija ne spridi, in da naj jim tudi sami svetijo z lepim kersanskim življenjem. Pripovedovali so tudi

\*) Pri nas v glavni deški šoli pri sv. Jakopu v Ljubljani smo slovesnost prvega sv. Obhajila in praznik sv. Alojzija združili in en dan opravili, kar je bilo tudi prav ginjaivo in spodbudno za mladost in odraslene. Vredn.

več lepih zgledov, ki so poterjevali njih vnete besede. Povem le enega: Bil je deček, ki je bil pervikrat vredno pristopil k sv. Obhajilu, in šel je potem po svetu. Prišel je med spridene ljudi, kateri so ga pohujšali, tako da že več časa ni šel k spovedi in k sv. Obhajilu, zraven je pa še zbolet in dobil merzelco. Prišel je domu čez dolgo bolan na duši in telesu. Njegova sestra mu je stregla, kar in kolikor mu je mogla; ker je pa spoznala, da je tudi na duši zelo bolan in je vidila, da se mu smert bliža, ga nagovori, da bi šla po duhovna; ali on še slišati noče od duhovne pomoči. Niki dan pa za kratek čas pregleduje bukve na polici, in najde tudi mašne bukvice svoje ljube rajnce matere, in najde svojo nekdanjo podobico, ki jo je dobil pri prvem sv. Obhajilu. Ogleduje jo, in vidi na drugi strani zapisane materne besede: „Oj, da bi vselej v svojem življenji tako nedolžen in čist prejemal sv. Obhajilo, kakor si ga danes!“ Te besede ga tako pretresnejo, da se nič več ne brani, se spové in potem tudi kmali umerje. — Gospod govornik še mnogo govore mladim srcem, in jim še to in uno tako lepo in milo priporočajo, da so v očeh vseh poslušavcev migljale solzice pobožnega duha. Otroci zapoje: „So odperle se nebesa“ in po nekterih molitvah, ki so jih gospod duhovni pomočnik z njimi molili, pristopijo novo povabljeni k Gospodovi mizi, in za njimi tudi precej odraslenih. Potem zapoje: „Duša moja, poj veselje“ — in zopet prav ginljivo glasno molijo zahvalne molitve. — Starši in drugi odrasleni so iz cerkve gredé želeli, da bi bili še mladi in da bi še mogli kterikrat uživati toliko veselje. — Po vsem tem sladkem duhovnem veselji jih zopet peljemo v šolo, kjer so dobili v spomin tega srečnega dneva lepe podobice in svetinjice in tudi nekaj kruha, da so se odtešali. — Vsak, ki je vidil to lepo in ginljivo slovesnost, rekel je gotovo: „Blagor šoli, blagor čedi, ki ima tako dobre duhovne pastirje!“

*J. Sajc.*

**Iz Ljubljane.** Ker je v pismu z Dolenskega povedal „Tovars“ že nektero v „zagovor revčeka samca“, naj pové danes še eno z Gorenskega brez zamere iz prijatlovega prijatla še lanskega pisma, katero ima tele tehtne besede: „Ko bi ne bil N. že od nekdanj tolikanj navajen, bi jih zdaj kar pustil, ker s svojim neslovenskim jezikoslovjem in svojo nerodno pisavo tako silo delajo. Ali hočejo mar iz nas Serbe, Hrovate ali Čehe narediti? Če pišejo za Slovence, naj pišejo po slovensko. Kakó zoperna in zopernaturna je že tista toliko posiljena <sup>rova</sup> pisava! Za naše šole in za naše ljudstvo to nikakor ni. Če morete, ki ste bolj učeni, kaj opraviti, povejte na pravem mestu, in skušite, da se to popusti. Saj ste že tudi iz staroslovensčine dokazali, da je to napčno. Čeravno pa, kakor naš hribovec pravi, „nisim na zbor učen“, vender najdem, da je ta pisava tudi polna nedostodnosti. Kdor koli že po pameti in po slovenski izreki sodi, tega nikdar poterdil ne bo. Če kdo tako izrekuje, kakor N. pravijo, se le pači in ne vé, kako ljudstvo naše govori. Naj pride kdo le naše hribovce poslušat, in se bo lahko prepričal, kakó razločno skoro polni samoglasnik in dostikrat clo s povdarkom pri r<sup>n</sup> izrekujejo. Da je r samoglasnik le vmišljena reč, je že dosti

dokazano. Koliko družega bi se poleg te pisave tudi drugače pisati moglo!<sup>14</sup> —

— Okrožnica tukajšnjega preč. knezoškofijstva dne 22. preteč. m. s št. 323/43 naznanja, da slavno državno ministerstvo ukazuje zraven navadnih letnih sporočil o stanu ljudskih šol še vsakih deset let posebno popisovanje vseh ljudskih šol, katero se mora prvič že za šolsko leto 1864/5 zgoditi, in potem vsako deseto leto, tedaj l. 1874/5 1884/5 i. t. d. Zgledi (blankveti) za to popisovanje se ob enem razpošiljajo, da bi jih izvršili šolski predniki, učitelji očitnih in posebnih (privatnih) malih šol, ki jih bodo potem okrajni šolski ogledniki zadnji čas do 10. okt. t. l. preč. konzistoriju poslali. — Zraven pa se tudi naroča, da naj se v okrožnici 21. sept. preteč. l. s št. 789/125 zaznamovani zapisniki, koliko je bilo to šolsko leto v vsakem okraji kupljenih šolskih knjig, brez odlašanja naznani, da se bodo mogle knjige za uboge učence za leto 1865/6 primerno razdeliti.

— „Zemljepisna začetniča“ se imenuje kratka geografija, katero je za gimnazije in realke izdal in založil gimnazijski učitelj g. Janez Jesenko v Gorici. Namenjena je knjižica zlasti šolam, in reči se sme, da v rokah dobrega učitelja s porabo primernih zemljekazov ali zemljovidov bode zelo koristna mladini slovenski. Da bi vstregla tudi drugim za domačo rabo, je naše cesarstvo obširneje popisano. Na koncu je pregled mest in krajev na Avstrijskem, po tem imena Evropejskih in največih mest po drugih zemljinah s številom prebivavcev vred. Dosti dobra je beseda in ni sicer težka terminologija, česar nam je porok g. prof. Šolar, kateri je v tem podpiral pisatelja. Priporočimo to knjižico vsem šolskim prijateljem, učiteljem in nadzornikom za spodobno porabo v šoli, in za darila konec šolskega leta. Dobiva se v Ljubljani pri g. Lerherju in tudi pri g. pisatelju.

— Z današnjim dnevom končajo gimnazijalne, realne in normalne šole letošnje šolske leto. — V mestni glavni šoli pri sv. Jakopu pa bodo očitne spraševanja 23. t. m. (v nedeljski šoli za rokodelske učence popoldne od 3 — 6), v vsakdnji šoli pa 27. in 28. t. m. Ker je slavno c. k. državno ministerstvo z ukazom dne 27. marca t. l. tej šoli dovolilo postavno izpraševati tudi domače ali privatne učence (za vse štiri razrede), bode tedaj to posebno spraševanje tū 25. in 26. t. m., za kar naj se taki učenci 25. t. m. dopoldne od 10 — 12 oglasijo v reduti.

**Listnica** G. R. v J.: Pravite, da naj bi „Tov.“ večkrat izhajal, da bi prinašal več različne tvorine i. t. d. To bi bilo lepo; toda, ali bi imel „Tov.“ potem več naročnikov in podpornikov od sedaj, ali manj, to se praša. — G. J. P. v K.: Ker smo že enaki dopis popred dobili, tedaj Vašega ne natisnemo; povestice pa, ki ste nam jih poslali za natis, so že davno natisnjene v malem zvezku, ki ga je pred nekaj leti sl. kmetijska družba dala (s podobnicami) na svitlo, in iz kterega ste jih Vi od besedice do besedice prepisali. Škoda za toliko praznega truda! — G. A. H. v J. in vsem, ki hočejo kupiti „Pesmi za šolsko mladost“: Posamezni zvezki so po 12 kr. — 100 vkup pa za 10 gold.

Odgovorni vrednik:  
**Andrej Praprotnik.**

Natiskar in založnik:  
**Jož. Rudolf Millio.**